

TAKTICKÝ VZDUŠNÝ VÝSADEK A ÚDERNÝ VÝSADEK

Soudobý boj i operace se vyznačují rozdílností, vysokou manévrovostí, intenzivností a rychlým průběhem, náhlými a pronikavými změnami situace a různorodostí používaných způsobů jejich vedení, rozvíjením bojové činnosti na zemi a ve **vzduchu**, na široké frontě, do velké hloubky a ve vysokém tempu.

Přítom rozhodující úlohu v naplnění těchto požadavků mají vedle motostřeleckých a tankových divizí i **výsadkové** a **úderné výsadkové svazky a útvary**, které působí v úzké součinnosti se svazky a útvary dalších druhů ozbrojených sil. Současně jeden z nově vytvářených druhů vzdušného výsadku právem tvoří úderné výsadkové svazky a útvary — **úderný výsadek**.

Zatímco ještě na počátku osmdesátých let výsadkové vojsko bylo předurčeno pouze pro bojovou činnost v hlubokém týlu nepřítele (200 až 500 i více kilometrů) a k rychlému využívání výsledků jaderných úderů, tak v soudobém boji a operaci je jako vysoce mobilní druh pozemního vojska určeno k **obchvatu** nepřítele ze vzduchu a k plnění úkolů v jeho týlu (50 až 100 a někdy až 200 km).

Dříve v souladu s ustanovením Polního řádu (Vševojsk-1-1) čl. 14 výsadkové vojsko se skládalo pouze z výsadkové divize, výsadkové brigády, padákového výsadkového pluku a samostatného padákového výsadkového praporu. **Nyní** podle Bojového řádu pozemního vojska ČSLA (Všeob-Ř-1) čl. 28 zahrnuje nejen původní výsadkové svazky a útvary, ale navíc i **úderné výsadkové svazky a útvary**.

Rozhodující změna v organizační struktuře výsadkového vojska bezprostředně také ovlivňuje širší využitelnost a celkové možnosti bojového použití různých druhů výsadků ve prospěch armádní (frontové) operace jako taktické, operačně taktické, operační a operačně strategické výsadky. Přítom nové úderné výsadky jsou používány k plnění různých bojových úkolů v týlu nepřítele jako **operačně taktické a taktické výsadky**. Navíc se mohou podílet na plnění důležitých úkolů v sestavě vlastních vojsk. Tím také dochází celkově ke kva-

litní **rozdílnosti** v přípravě a bojovém použití jednotek taktického vzdušného výsadku organizovaného z motostřeleckých jednotek, jednotek druhů vojsk a speciálních vojsk a jednotek taktického výsadku vyčleněného z úderného výsadku.

Na základě těchto skutečností se zaměřím v článku na objasnění **rozdílnosti** (viz **tabulku**) mezi uvedenými druhy výsadku při přípravě a plnění bojových úkolů v týlu nepřítele, zejména v taktické hloubce při přechodu divizí do útoku, jakož i na varianty možného použití výsadků v obranné operaci (boji).

V souvislosti s tím, že v Bojovém řádu pozenmího vojska ČSLA jsou uvedeny různé pojmy, jako např. taktický vzdušný výsadek (čl. 12), úderné výsadkové svazky a útvary (čl. 28), úderné výsadkové útvary a jednotky (čl. 98) nebo vzdušný výsadek (úderný výsadkový útvar s. 154), popř. úderné výsadkové jednotky (s. 155), včetně pojmu operačně taktické a taktické výsadky (čl. 28), jakož i další varianty, je zapotřebí dodržet zásadu diferenciací, která je závislá na příslušném organizačním stupni velení.

V soudobých podmínkách se **výsadek dělí podle druhu bojové přepravy** do týlu nepřítele na **vzdušný** (námořní, kombinovaný). Současně **podle charakteru** a cíle plnění bojového úkolu a podle **celkového množství přepravených jednotek** (útvárů, svazků), bojové techniky a materiálu rozeznáváme výsadky:

- taktické,
- operačně taktické,
- operační,
- operačně strategické,
- strategické.

Všechny tyto druhy výsadku se v závislosti na způsobu vysazení dále dělí na:

- padákový,
- přistávací,
- kombinovaný.

Navíc podle typu přepravního prostředku se výsadek dělí na letounový a vrtulníkový.

Taktický vzdušný výsadek právem patří pouze mezi přistávací anebo vrtulníkový. To je dáno tím, že příslušníci výsadku jsou přepravováni do týlu nepřítele pouze dopravními výsadkovými vrtulníky různých modifikací.

Oproti tomu **úderný výsadek** může tvořit padákový, přistávací (letounový, vrtulníkový) i kombinovaný výsadek, který je přepravován do prostoru vysazení dopravními výsadkovými vrtulníky nebo dopravními výsadkovými letouny, popř. různou kombinací.

Myslím, že docenění těchto rozdílů bezprostředně zkvalitní přípravu a bojové použití obou druhů výsadku na příslušných stupních velení a zabezpečí správné pochopení významu, místa a úlohy vzdušného výsadku v boji a operaci.

Taktický vzdušný výsadek	Úderný výsadek
Terminologické pojmy Je druh výsadku, který zpravidla tvoří jednotky motostřeleckého vojska a jednotky některých druhů vojsk a speciálních vojsk. Je zapotřebí docenit to, že podle situace může být prvkem bojové sestavy divize (Všeob-R-1), je organizován z jednotek motostřeleckého vojska, jednotek druhů vojsk a speciálních vojsk a je pouze prostředkem velitele divize. Hodnota výsadeků Bývá zpravidla zesílený motostřelecký prapor. V horském zalesněném terénu i terénu těžko dostupném tankům, v noci, v opevněném prostoru a při boji o město i v hodnotě zesílené motostřelecké roty. Je zpravidla vyčleňován z jednotek druhého sledu (zálohy) motostřelecké nebo tankové divize. Podřízenost výsadeků Je přímo podřízen veliteli motostřelecké (tankové) divize. V některých případech může být dočasně anebo trvale podřízen veliteli vševojskové armády (veliteli operační manévrovací skupiny). Příprava výsadeků Bezprostředně připravuje a organizuje velitel motostřelecké (tankové) divize. Předurčení výsadeků Je zpravidla předurčen k plnění různých bojových úkolů v týlu nepřítel, a to pouze taktického charakteru, které realizuje ve prospěch divize prvního sledu, jež útočí na směr hlavního úderu.	
Je nový druh vzdušného výsadku, který výlučně tvoří úderné výsadekové jednotky (útvary či svazky). Je organizován z úderných výsadekových jednotek (útvarů či svazků) jako důležitý mobilní prostředek velitele vševojskové armády (frontu). Hodnota výsadeků Většinou v síle úderného výsadekového praporu, respektive i úderného výsadekového útvaru. Je prostředkem velitele vševojskové armády. V hodnotě několika úderných výsadekových praporů (útvarů) až úderné výsadekové brigády (divize) je prostředkem velitele frontu. Podřízenost výsadeků Je přímo podřízen veliteli vševojskové armády (frontu). V závislosti na vyčlenění úderného výsadku k posílení operační manévrovací skupiny anebo při plnění důležitých úkolů na směr hlavního úderu divizí prvního sledu lze výsadek podřídit veliteli operační manévrovací skupiny (motostřelecké nebo tankové divize). Příprava výsadeků Připravuje a organizuje velitel a štáb vševojskové armády (frontu). Předurčení výsadeků Používaný na stupni armády je předurčen k plnění rozhodujících úkolů v týlu nepřítel, jak taktického, tak i operačně taktického charakteru a k použití v sestavě vlastních vojsk.	

Taktický vzdušný výsadek	Úderný výsadek
Základní bojové úkoly výsadek Používá se k dobytí a udržení důležitých čar, horských přechodů, průsmyků, přepravišť a úseků vhodných pro násilný přechod vodní překážky do příchodu vlastních vojsk, k úderům do boků a týlu pronikajícího nepřítele nebo přisunovaných záloh, k ničení nepřátelských prostředků jaderného i chemického napadení a míst velení. Další varianty bojových úkolů výsadek V souladu s ustanovením Bojového řádu pozemního vojska ČSLA se dále mohou podílet: — na ničení nepřítele v zabezpečovacím pásmu, zmocnění se a zničení jaderných min, překonávání pásem zamořených radioaktivními látkami, rozrušených prostorů a prostorů požáru (čl. 126), — při použití pouze konvenčních zbraní k rozvíjení dosaženého úspěchu (čl. 140), — k pronikání do prostorů zjištění a uložení jaderných min, ničení zajišťovacích jednotek a jaderných min a k zmocnění se určených prostorů (čl. 145), — ke zmaření organizovaného zaujetí obrany nepřítelem na dalších čarách (čl. 149), — při pronásledování k ovládnutí a udržení soutěsek, mostů, přepravišť, předmostí, silničních uzlů a jiných důležitých objektů na odchodových cestách nepřítele (čl. 159), — při napomáhání hlavním silám divize (pluku) obklíčovati a ničit odcházejícího nepřítele (čl. 162), — na obsazování mostů, brodů, přepravišť a úseků vhodných k násilnému přechodu vodní překážky (čl. 167), předmostí (čl. 169), hydrotechnických zařízení na vodní překážce (čl. 171) a jiných důležitých objektů (čl. 183), — na uskutečnění úderu do týlu nepřítele bránícího opevněný prostor a na zabránění přisunu jeho záloh z hloubky (čl. 192) nebo vysazení do týlu opevněného prostoru (čl. 197), — při útoku v noci (čl. 200), dobývání města a důležitých objektů, např. administrativních budov, průmyslových podniků, elektráren (čl. 213), — při činnosti v sestavě operační manévrovací skupiny (čl. 221), — za útoku v horách dobývat dominantní výšiny, horské průsmyky, přechody, tunely a další důležité objekty (čl. 265), — na plnění různých úkolů za útoku v lese (čl. 272), v zimě (čl. 297) nebo ve střetném boji (čl. 321).	

Taktický vzdušný výsadek	Úderný výsadek
Bojové úkoly výsadek v obranné operaci (boji) — ničit prostředky jaderného napadení s důrazem na hlavní prvky velení, technická postavení a jednotlivé palebné prostředky, — ničit sklady a místa zásobování speciální municí, objekty a zařízení, — ničit velitelská stanoviště, místa velení letectva na nejbližších letištích, spojovací uzly, týlová velitelská stanoviště, — aktivně narušovat činnost týlu nepřítele, zejména zásobování a přísun důležitého materiálu, — zakládat požáry lesních komplexů (obsazených osad) s důrazem na prostory soustředění bojové techniky, jednotek nepřítele a skladovací prostory, — navádět vlastní letectvo na důležité stacionární a mobilní objekty nepřítele. Podle potřeby zřizovat a organizovat léčky k zabránění anebo ztížení manévru (přisunu) nepřítele, záloh na přístupu k obraně, popř. před jejím předním okrajem. Možná organizační struktura Motostřelecký prapor s BVP (OT): — velitelství, — tři motostřelecké roty (v každé tři motostřelecké čety po třech střeleckých družstvech, v družstvu 2 kulomety a jedna protitanková zbraň RPG-7 a jedno BVP nebo OT, celkem 30 BVP nebo OT), — samostatná minometná baterie 120mm minometů (na podvozku BVP) — 6 kusů (u OT tažené),	
— ničit nepřátelské vzdušné výsadky a aeromobilní jednotky, které budou vysazeny v týlu našich vojsk, — izolovat prostory vysazení a ničit průzkumné diverzní jednotky (skupiny, odřady) nepřítele, — podílet se na ničení dalších speciálních skupin nepřítele, které proniknou do naší sestavy, — ničit nepřátelské zálohy na vzdálenějších přístupech k obraně, — organizovat aktivní léčky se zřizováním kombinovaných zátarasů (záseků, fugasů) k rozhodnému ničení přícházejících záloh nepřítele, během jejich přesunu, na čarách rozvíjení, za přesunu k přednímu okraji obrany a při vklínění do obrany, — zřizovat kočující léčky k zabránění anebo ztížení manévru nepřítele včetně ničení jeho důležitých mobilních cílů, obsluh, dělostřelectva v palebných postaveních, osvětlovacích přístrojů, infrapřístrojů, prostředků navedení letectva a prostředků PVO nepřítele, — vytvářet mobilní protivýsadkovou zálohu (mimo určené protivýsadkové zálohy) rozmístěnou ve velkém prostoru (do více míst). Kromě toho (ve druhém pořadí) se budou podílet na plnění stejných úkolů jako taktický vzdušný výsadek s tím rozdílem, že bude vysazován anebo přepravován do větších hloubek týlu nepřítele. Úderný výsadkový prapor: — velitelství, — tři padákové výsadkové roty (v každé tři padákové výsadkové čety, minometná četa 82 mm — 4 kusy, granátomety AGS-17 — 2 kusy, družstvo PTRS — 4 kusy), — jedna úderná výsadková rota (o třech úderných výsadkových četách, v každé bojová výsadková vozidla — 3 kusy, RPG-16 — 3 kusy, minometná četa 82 mm — 4 kusy	

Taktický vzdušný výsadek	Úderný výsadek
— granátometné družstvo — četa AGS-17 — 2 až 6 kusů, — protiletadlová raketová četa S-2M — 9 kusů, — četa týlového zabezpečení, — praporeční obvaziště. U praporu s OT navíc jedna PT baterie PTRS (Fagot) — 6 kusů, BzK 30 mm — 3 kusy. Celkem 338 (360) osob, 31 BVP (OT), 6 minometů 120 mm, 6 až 18 granátometů AGS-17, 27 RPG-7, 54 kulometů, 9 PLR S-2M.	a OT výsadkové — 3 kusy, kulometná četa — 6 kusů a 2 kusy OT výsadkové, — minometná baterie o dvou četách, v každé 3 až 4 minomety 120 mm, — protitanková baterie o jedné četě PTRS (přenosné) — 6 kusů a o jedné četě granátometů (SPG-9) — 6 kusů, — protiletadlová raketová četa (Strela-2M) — 9 kusů, — průzkumná četa s BVV — 2 kusy, — spojovací, hospodářská četa a praporeční obvaziště. Celkem okolo 600 osob, do 50 palebných jednotek (bojová vozidla výsadková, OT výsadkové), asi 80 protitankových prostředků, 24 minometů 82 mm a 120 mm, 9 PLR S-2M.
Bojové možnosti výsadků V hodnotě mspr s BVP může v obraně zničit okolo 70 tanků nebo 120 až 150 OT nepřítele. Za předpokladu vysazení praporu bez BVP anebo s OT se jeho možnosti podstatně snižují a může vyřadit pouze 20 až 25 obrněných cílů nepřítele. Při vedení boje v horském, zalesněném terénu, v zataraseném prostoru, ve městě anebo v noci se celkové bojové možnosti zvyšují až dvojnásobně. Ze vzájemného porovnání bojových možností mezi taktickým vzdušným výsadkem a úderným výsadkem (vzhledem k celkovým počtům osob, ručních zbraní, ručních protitankových zbraní, granátometů a dalších zbraní) lze vyvodit, že úderný výsadek má 1 až 2, popř. 3násobně vyšší bojové možnosti, což bezprostředně ovlivní nejen hloubku vysazení, ale i dobu vedení samostatného boje v týlu nepřítele. V hodnotě praporu s BVP má obdobné možnosti jako úderný výsadek. Při vysazení mspr s OT jsou bojové možnosti minimální. Potřeba vojskového letectva V hodnotě zesíleného praporu s BVP má celkovou hmotnost 650 až 700 t. Pokud je vyzbrojen OT, pouze 500 až 550 t.	
	Má ve své organizaci do 50 palebných jednotek, kterými může ničit nepřítele na vzdálenost do 6 km, dále má kolem 80 protitankových prostředků, jimiž může zničit do 60 OT nebo odrazit útok tankového (mechanizovaného) praporu nepřítele, popř. vést obranu s nepřítelem do hodnoty brigády. Při vedení boje je schopen ovládnout a udržet nebo obsadit a zničit 1 až 2 objekty, každý bráněný silou do jedné roty nepřítele. Dále může vést útok z týlu na bráněného se nepřítele v úseku širokém do 2 km a v obraně zaujmout a aktivně bránit úsek široký 3 až 5 km a hluboký 3 km. V hodnotě úderného výsadkového praporu bez jedné úderné roty potřebuje 40 dopravních výsadkových vrtulníků

Taktický vzdušný výsadek	Úderný výsadek
K jeho přepravě do týlu nepřítele by bylo zapotřebí do 46 dopravních výsadkových vrtulníků Mi-6. Pro výsadek s OT je zapotřebí 33 až 36 vrtulníků stejného typu. Pro motostřeleckou rotu s bojovou technikou a zvýšeným palebným průměrem střeliva je zapotřebí 9 vrtulníků Mi-6 nebo 7 vrtulníků Mi-20.	Mi-8 (únosnost do 4 t) a 20 dopravních výsadkových vrtulníků Mi-6 (únosnost 12 až 15 t). Pro údernou výsadkovou rotu je zapotřebí jedna letka An-12 v počtu 10 dopravních výsadkových letounů (únosnost 12 až 15 t). Tyto počty letectva jsou schopny přepravit výsadek o hmotnosti 520 až 610 t a za předpokladu menšího doletu až 800 t.
Přeprava vzduchem Uskutečňuje přelet k linii fronty v co nejmenší výšce (přizemní výška 20, 30 až 50 m), aby nedocházelo k předčasnému prozrazení plánované činnosti v týlu nepřítele. V průletovém pásmu bude výška letu závislá na stupni umlčení prostředků protivzdušné obrany nepřítele a ostatních palebných prostředků, které mohou aktivně působit proti výsadku.	
Prostor vysazení Pro oba druhy výsadku může být o rozloze 25 až 50 km², což je závislé na charakteru boje v týlu nepřítele. Zpravidla jsou určovány 3 až 4 přistávací plochy (jedna pro rotu) a jejich rozměr je závislý na plánovaném počtu a typu dopravních výsadkových vrtulníků. Např. pro jeden vrtulník Mi-8 je zapotřebí plocha 50×50 m, pro roj 120×160 m a letku 350×500 m. U dopravního výsadkového vrtulníku Mi-6 je nutné vyčlenit plochu ve dne 50×50 m a v noci 100×300 m, pro roj 200×250 m, v noci 200×400 m a pro letku 400×900 m, v noci 400×1100 m.	
Vysazení Je uskutečňováno pouze z dopravních výsadkových vrtulníků a přistávacím způsobem.	
Při přepravě dopravními výsadkovými letouny může být výška přeletu 100 až 300 m. Je ovlivněna požadavky na minimální výšku vysazení výsadkových zásobníků, nákladů s univerzálním řemením různých výsadkových systémů včetně výsadkových plošin s vícevrchlíkovým systémem nebo výsadkových plošin s reaktivním systémem. Při přepravě dopravními výsadkovými vrtulníky může výška přeletu dosahovat pouze několika metrů nad terénem a je aplikována s útočným způsobem vysazení. Jsou určovány 1 až 2 přistávací plochy, jejichž rozměr je závislý na počtu vrtulníků, jakož i terénu v prostoru vysazení a nejčastěji jedna doskoková plocha pro část jednotek vysazených padákovým způsobem. Rozměr přistávací plochy je dán počtem dopravních výsadkových vrtulníků i doskokové plochy a může dosáhnout šířky 1 až 2 km a délky 3 až 5 km; rozměry ploch ovlivňuje výška vysazení, rychlost opuštění letounu, současně vysazování v jednom nebo až ve čtyřech proudech, jakož i rychlost letu letounu při vysazení.	
Je vysazován z dopravních výsadkových letounů padákovým způsobem, v některých případech lze využít dopravní	

Taktický vzdušný výsadek	Úderný výsadek
Taktický vzdušný výsadek a úderný výsadek jsou předurčeny k plnění bojových úkolů v taktické hloubce, tj. do 50 km. Podíváme-li se na ustanovení Bojového řádu pozemního vojska ČSLA, pak zjistíme, že pouze pro taktický vzdušný výsadek je stanoveno, že „hloubka vysazení se určuje zpravidla podle úkolu a složení výsadku s ohledem na možnost vést samostatně boj v trvání 3 až 4 hodin“. Přitom pro úderný výsadek není uvedeno žádné časové omezení. Vycházíme-li z celkové rozdílnosti obou výsadků, lze vyvodit, že taktický vzdušný výsadek jako prostředek velitele divize, který plní bojové úkoly v součinnosti s útočící divizí, by měl být nejčastěji vysazován do podstatně menší hloubky. V této souvislosti je třeba docenit, že hloubka vysazení bude také závislá na průměrném tempu útoku. Např. při útoku může být dosaženo průměrného tempa 3 až 5 km.h⁻¹ a v horách nebo zalesněném terénu 1 až 2 km.h⁻¹. Potom by hloubka vysazení měla v prvním případě dosahovat 9 až 12 nebo 15 až 20 km a ve druhém případě pouze 3 až 4 nebo 6 až 8 km. Jsem si vědom, že norma není dogma, jakož i toho, že v řádu uvedená ustanovení je nutné využívat tvořivě, v souladu s konkrétní situací. Vzhledem k celkovým možnostem bude nejčastěji vysazován do hloubky 15 až 20 km a ojedinelé (při vyslání PO, pronásledování, střetném boji) i více km.	výsadkové vrtulníky k vysazení jednotek padákovým způsobem. Dále se vysazuje z dopravních výsadkových vrtulníků útočným způsobem, kdy vrtulník letí rychlostí 10 až 15 km.h⁻¹ ve výšce 1 až 3 m (někdy i 5 m) nad terénem a určení příslušníci výsadku provádějí výskok s kotoulem do strany. Současně je uskutečňováno vysazení přistávacím způsobem. Podle charakteru úkolu lze vysazení provádět kombinovaným způsobem (část na padácích, část útočným způsobem a část přistávacím způsobem). Hloubka vysazení Bude většinou vysazován do hloubky 30 až 40 i 50 km, což je ovlivněno nejen jeho většími bojovými možnostmi, ale i charakterem objektů, cílů a jednotek (útvary) nepřítelů, které jsou v této hloubce také rozmístěny. Doba boje v týlu nepřítelů 8 až 10 hodin až jeden den. Opakované použití výsadků Vydeme-li z předpokladů, že armádní útočná operace může trvat 5 až 7 dnů a první vysazení výsadku se uskuteční první den, pak lze kalkulovat s tím, že za tuto dobu může být vysazen výsadek 3 až 4krát. Ovšem podmínkou je, že příprava výsadku k dalšímu použití nebude přesahovat 1,5 až 2 dny a v armádě budou k dispozici potřebné síly a prostředky pro doplnění výsadku po jeho sloučení s vlastními útočícími vojsky.